

**TAFLEN BENDERFYNIAD AELOD UNIGOL O
GABINET CYNGOR GWYNEDD**

DYDDIAD Y PENDERFYNIAD	16.6.2025
DYDDIAD CYHOEDDI'R PENDERFYNIAD	30.6.2025
DYDDIAD Y BYDD Y PENDERFYNIAD YN DOD I RYM ac y gweithredir arno, oni bai bo'r penderfyniad yn cael ei alw i mewn yn unol ag adran 7.25.1 o Gyfansoddiad Cyngor Gwynedd.	07.7.2025

ENW A THEITL YR AELOD CABINET

Y Cyng. Medwyn Hughes, Aelod Cabinet Economi a Chymuned

PWNC - Mabwysiadu Polisi Datblygu Casgliadau a Blaengynllun y Gwasanaeth Archifau i gydymffurfio gydag Achredu sef Safon Cenedlaethol Archifau.

PENDERFYNIAD

I fabwysiadu Polisi Datblygu Casgliadau a Blaengynllun y Gwasanaeth Archifau

RHESWM DROS YR ANGEN AM Y PENDERFYNIAD

Gweler yr Adroddiad Swyddog atodedig.

**DATGANIADAU O FUDDIANT PERSONOL AC UNRHYW OLLYNGIADAU
PERTHNASOL A GANIATWYD GAN Y PWYLLGOR SAFONAU**

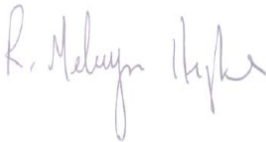
Dim yn berthnasol.

UNRHYW YMGYNGHORIADAU A GYNHALIWDYD CYN GWNEUD Y PENDERFYNIAD

Ymgynghorwyd â –
Swyddogion Statudol Cyngor Gwynedd

Adroddir ar ganlyniadau'r ymgynghoriadau yn yr adroddiad atodedig

TAFLEN BENDERFYNIAD AELOD UNIGOL O GABINET CYNGOR GWYNEDD – ADRODDIAD SWYDDOG

Enw a theitl yr Aelod/au Cabinet :	Y Cyng. Medwyn Hughes, Aelod Cabinet Economi a Chymuned
Enw a theitl Awdur yr Adroddiad :	Lynn C. Francis, Rheolwr Archifau
Dyddiad y Cymerwyd y Penderfyniad :	16.6.2025
Llofnod yr Aelod/au Cabinet :	

Pwnc: Mabwysiadu Polisi Datblygu Casgliadau a Blaengynllun y Gwasanaeth Archifau i gydymffurfio gydag Achredu sef Safon Cenedlaethol Archifau.

“Achrediad Gwasanaethau Archifau yw safon y DU i wasanaethau archifau. Mae’r safon yn diffinio arfer da ac yn dynodi safonau cytunedig a, thrwy hynny, yn annog ac yn cefnogi datblygiad.”

Manteision y Cynllun:

Proffesiynoldeb: dull i ddatblygu ac atgyfnerthu proffesiynoldeb sector archifau’r DU.

Perfformiad: safon ansawdd ledled y DU sy’n cynnig meincnod a symbyliad i fesur perfformiad, cydnabod cyrhaeddiad, sicrhau gwerth am bres a sbarduno gwelliant parhaus

Proffil: dull o godi ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o archifau, gan feithrin hyder a hygredded o fewn y rhiant-sefydliadau ac yn allanol.

Pobl: proses i helpu gwasanaethau archifau addasu ac ymateb i anghenion a diddordebau defnyddwyr ac i gefnogi’r gwaith o ddatblygu’r gweithlu.

Partneriaethau: dull o helpu archifau addasu ac ymateb i anghenion a diddordebau defnyddwyr ac i gefnogi’r gwaith o ddatblygu’r gweithlu.

Cynllunio: fframwaith cadarn i hwyluso blaengynllunio, gwella gweithdrefnau a pholisi, a lleihau’r risg i’r sefydliad.

Nawdd: cydnabyddiaeth sy’n dangos gwasanaethau o ansawdd i gefnogwyr, rhoddwyr a chyrrff rhoi grantiau, gan gryfhau ceisiadau am arian, denu rhoddion dyngarol a meithrin ffydd ymhlith buddsoddwyr.

Argymhelliad ar gyfer y Penderfyniad :

I fabwysiadu Polisi Datblygu Casgliadau a Blaengynllun y Gwasanaeth Archifau

Rheswm dros yr angen am y Penderfyniad :

- Mae Safonau Achredu yn nodi bod angen i’r dogfennau gael eu cymeradwyo yn swyddogol er mwyn derbyn Achrediad.

- Sicrhau fod gan y Gwasanaeth Archifau weithdrefnau priodol a phroffesiynol mewn lle ac yn cael eu dilyn.
- Sicrhau fod y Gwasanaeth yn cael ei gydnabod fel man dynodedig ar gyfer cofnodion cyhoeddus.
- Uchafu cyfleodd i dderbyn grantiau.

Rhesymeg a chyfiawnhad dros gyrraedd y Penderfyniad :

Sicrhau gweithdrefnau priodol a safonol i'r Gwasanaeth Archifau a derbyn cymeradwyaeth lawn gan y Panel Achredu Cenedlaethol.

Mae Gwasanaethau Archifau y DU yn dilyn canllawiau safonau cenedlaethol Achredu ble mae'n ofynnol cael Polisi Datblygu Casgliadau a Blaengynllun.

Mae'r Polisi Datblygu Casgliadau yn gosod pwrpas y Gwasanaeth Archifau. Mae'n nodi be sy'n ofynnol yn statudol i'r Gwasanaeth gasglu, amrediad yr hyn a gesglir, a'r hyn na gesglir, sut y datblygir y casgliadau a'r canllawiau a ddilynir.

Mae'r Blaengynllun yn gosod y Gwasanaeth Archifau o fewn ei gyd-destun ac yn cyfleu gweledigaeth y Gwasanaeth o safbwynt gweithredu pwrpas y Gwasanaeth dros y cyfnod penodol, sef i warchod etifeddiaeth archifol y sir drwy gasglu, cadw, rhoi mynediad a hyrwyddo defnydd o'r archifau fel bod modd i bawb ddarganfod, dysgu a deall mwy am eu hunain a'u bro.

Cofnod o unrhyw fuddiant a ddatganwyd gan unrhyw Aelod Cabinet yr ymgynghorwyd â hwy ac unrhyw oddefeb gan Bwyllgor Safonau :

Dim yn berthnasol

Unrhyw ymgynghoriadau a gynhaliwyd cyn gwneud y Penderfyniad :

Prif Swyddog Cyllid

"Rwyf yn cefnogi'r penderfyniad a geisir. Rwyf yn fodlon na fydd y penderfyniad a geisir yn creu ymrwymiad gwariant uniongyrchol."

Swyddog Monitro

"Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb."

Aelod/au Lleol - Dim yn berthnasol

Gwasanaeth Archifau Gwynedd

Polisi Datblygu Casgliadau

Datganiad Cenhadaeth

Pwrpas Gwasanaeth Archifau Gwynedd yw gwarchod etifeddiaeth archifol y sir drwy gasglu, cadw, rhoi mynediad a hyrwyddo defnydd o'r archifau fel bod modd i bawb ddarganfod, dysgu a deall mwy am eu hunain a'u bro.

Amcanion y Polisi Datblygu Casgliadau

Prif amcan y polisi yw cyfleu sut yr ydym yn cyflawni pwrpas y Gwasanaeth o gasglu a chadw Archifau gan felly ddiogelu treftadaeth archifyddol y sir. Dylid darllen a defnyddio'r polisi yn gyfochr â Blaengynllun y Gwasanaeth yn ogystal â pholisïau perthnasol eraill.

Statws Statudol a Chyfreithiol y Gwasanaeth

Mae Gwasanaeth Archifau Gwynedd yn casglu yn unol â'r pwerau a roddwyd gan Ddeddfau Llywodraeth Leol 1962 a 1972 yn ogystal ag Adran 60 o Ddeddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994.

Yn unol â'r cynllun wnaed oddi tan Adran 60 o Ddeddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994 mae'r gwasanaeth wedi trosglwyddo casgliadau a brofwyd i fod yn eiddo i Gonwy gyda chaniatâd eu hadnewwyr. Mae trosglwyddiadau o'r fath yn amodol ar yr egwyddor fod cyfanrwydd y grwpiau archifol yn cael eu cadw cyn belled ag y bo hynny yn ymarferol ac yn bosibl.

Mae swyddfeydd Gwasanaeth Archifau Gwynedd wedi eu dynodi fel mannau adneuo ar gyfer cofnodion cyhoeddus gan yr Arglwydd Ganghellor o dan y Ddeddf Cofnodion Cyhoeddus 1958.

Mae Gwasanaeth Archifau Gwynedd yn cael ei adnabod fel man adneuo gan Gorff Cynrychioladol yr Eglwys yng Nghymru ac fe dderbynnir cofnodion sy'n ymwneud â'r ardal fel ag y diffiniwyd yn ei gytundeb â'r Gwasanaeth.

Mae Gwasanaeth Archifau Gwynedd yn cael ei adnabod gan Feistr y Rholiau fel man adneuo swyddogol ar gyfer cofnodion Maenrol a'r Degwm o dan y Ddeddf Cyfraith Eiddo (Gwelliant), 1924 a'r Ddeddf Degwm, 1936.

Mae Gwasanaeth Archifau Gwynedd yn cydymffurfio â'r deddfwriaethau archifyddol diweddaraf gan gynnwys:

- Deddf Cofnodion Cyhoeddus 1958
- Deddf Llywodraeth Leol 1962
- Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994
- Deddf Diogelu Data 2018

- Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000
- Rheoliadau Amgylcheddol 2004

Amrediad casglu

Bydd Gwasanaeth Archifau Gwynedd yn derbyn deunydd tuag at ei gasgliad craidd cyn belled ag y bo'r deunydd yn ymwneud â'r siroedd hanesyddol Sir Gaernarfon a Sir Feirionydd, ar wahân i eitemau o du allan i'r ardal sydd â chysylltiad agos â'r ardal neu sydd yn cyfrannu at ein dealltwriaeth o Wynedd.

Diffinnir dogfennau fel tystiolaeth sydd wedi ei ysgrifennu â llaw, cofnodion mewn ffurf brintiedig, mapiau, cynlluniau, darluniau topograffaidd, ffotograffau, tystiolaeth lafar, cofnodion wedi eu creu gan gyfrifiadur neu declyn digidol, sain, tapiau fideo a ffilm. Bydd Gwasanaeth Archifau Gwynedd yn casglu archifau ym mhob un o'r fformatau yma sydd yn ymwneud â Gwynedd ac y tybir eu bod yn unigryw ac o werth hanesyddol tymor hir.

Bydd y gwasanaeth felly yn derbyn:

- Cofnodion Cyngor Gwynedd ei hun, ei rhagflaenwyr, ac unrhyw gorff dilynol.
- Cofnodion awdurdodau lleol eraill a chyrrff statudol sy'n gweithredu oddi mewn i Wynedd
- Cofnodion Cyhoeddus fel ag a gynigir i'r gwasanaeth dan dermau'r Ddeddf Cofnodion Cyhoeddus
- Cofnodion sefydliadau, busnesau, unigolion a gweithgareddau eraill sydd yn berthnasol i hanes Gwynedd
- Cofnodion eglwysig sydd wedi eu dynodi gan Esgobion Bangor a Llanelwy
- Cofnodion enwadau crefyddol eraill sy'n gweithredu yng Ngwynedd

Ni fydd y gwasanaeth yn derbyn:

- Cofnodion sydd yn ymwneud ag ardaloedd y tu allan i'r ardal a ddiffiniwyd uchod os nad:-
 - Yw'r cofnodion yn ffurfio rhan ganolog o'r casgliad
 - Fod y cofnodion yn ychwanegu at gasgliadau penodol a ddelir yn barod
 - Neu mewn amgylchiadau eithriadol ar sail dymuniad y perchennog ac mewn ymgynghoriad â unrhyw fan adneuo arall
- Dyblygiadau, os nad y tybir eu bod yn ychwanegu at y casgliadau a ddelir yn barod
- Llungopiau neu ddeunydd wedi ei gopïo os nad yw'r gwreiddiol bellach wedi peidio bod
- Deunydd printiedig neu wedi ei gyhoeddi os nad yw'n ategu at y casgliadau a ddelir
- Bydd creiriau yn cael eu cyfeirio at y Gwasanaeth Amgueddfeydd, neu os ydynt wedi eu derbyn gydag eitemau archifyddol fe'u trosglwyddir i'r Gwasanaeth Amgueddfeydd

Datblygu'r Casgliadau

Ni fydd y Gwasanaeth yn ceisio cynrychioli unrhyw farn hanesyddol neu enwadol penodol wrth gasglu cofnodion ond yn hytrach adlewyrchu mor wrthrychol ag sydd yn bosibl holl agweddau o orffennol a phresennol y sir.

Mae gan gasgliadau a ddelir ar hyn o bryd nifer o gryfderau, yn arbennig felly'r casgliadau diwydiannol, ystadau a'r sesiwn chwarter. Datblygir casgliadau drwy:

- Cysylltu â sefydliadau sy'n adneuo cofnodion cyhoeddus;
- Cysylltu â pheriglorion sy'n adneuo cofnodion plwyfi;
- Cynnal cysylltiadau ag adnewyr presennol;
- Cynnal arolygon casgliadau sydd yn adnabod bylchau o fewn y casgliadau;
- Cysylltu â grwpiau lleol ac unigolion o fewn ardaloedd sydd yn cael eu tangynrychioli o fewn y casgliadau;
- Codi ymwybyddiaeth drwy ein gwaith ymgysylltu ac addysg o fylchau yn ein casgliadau;
- Cydweithio gydag Uned Rheoli Gwybodaeth Cyngor Gwynedd.

Mae gwendidau o fewn y casgliadau wedi eu hadnabod ac mae'r meysydd dilynol wedi eu blaenoriaethu ar hyn o bryd:

- Cofnodion Cyngorau Cymuned ble nad ydym wedi derbyn adneuaeth yn ddiweddar
- Cofnodion plwyf gan dargedu plwyfi ble mae eglwysi wedi cau neu plwyfi ble nad oes periglor penodol
- Mae straeon unigolion a chymunedau sy'n dyddio o'r 1960au ymlaen wedi eu tangynrychioli. Bwriedir gasglu hanes llafar drwy brosiect mewn cyd-weithrediad â'r Amgueddfa Lechi a prosiect LleChi Lle Ni gan dargedu tri dyffryn a chanolbwyntio ar rôl merched yn y diwydiant Llechi mewn un dyffryn.

Derbyn Casgliadau

Bydd Gwasanaeth Archifau Gwynedd yn derbyn dogfennau drwy rodd, pryniant ac ar adneuaeth yn unol ag amodau cyffredinol Amodau Adneuo'r Gwasanaeth, gydag unrhyw amodau ychwanegol i'w cynnwys ar sail trafodaeth gyda phob adnewr yn unigol. Bydd y Gwasanaeth hefyd yn derbyn dogfennau drwy drosglwyddiad gan Uned Rheoli Cofnodion Cyngor Gwynedd.

Didoli a derbynodi

Bydd pob casgliad yn cael ei ddidoli yn unol â Pholisi Didoli'r Gwasanaeth gan staff archifyddol cymwys cyn cael eu derbynodi gyda llaw ac yn electroneg.

Mynediad

Bydd casgliadau yn cael eu catalogio yn unol â blaenoriaethau catalogio'r Gwasanaeth a deddfwriaethau perthnasol cyn y rhoddir mynediad cyhoeddus iddynt yn ddibynnol ar unrhyw ofynion cyfrinachedd a / neu ddymuniad yr adneuwr.

Bydd unrhyw gyfyngiadau mynediad ar gasgliadau neu eitemau a roddir gan adnewyr preifat yn cael ei drafod pan fo'r casgliad yn cael eu hadneuo er mwyn sicrhau fod mynediad cyhoeddus at y deunydd yn gallu cael ei roi o fewn cyfnod amser rhesymol.

Gwaredu

Bydd y gwasanaeth yn cadw at y Polisi Didoli a'r Amodau Adneuo bydd felly yn:

- Gwerthuso a dethol dogfennau na thybir iddynt fod o werth eu cadw'n barhaol gan ddychwelyd neu waredu'r dogfennau yn unol â dymuniad ac anghenion yr adneuwr
- Trosglwyddo grwpiau o archifau i fan adneuo mwy addas os teimlir y byddai'r dogfennau a defnyddwyr y dogfennau yn elwa o'u hadleoli

Gwasanaeth Archifau Gwynedd Blaengynllun 2025-2028

Cynnwys

Cefndir y Gwasanaeth	3-5
Dadansoddiad o Gryfderau, Gwendidau, Cyfleon a Bygythiadau (SWOT)	6
Blaenoriaethau Cyngor Gwynedd a Llywodraeth Cymru	7-8
Adolygiad o Blaengynllun 2021-2024	9-10
Blaengynllun 2025-2028	10-16

Lluniau clawr o'r chwith i'r dde: Llun o'r Swyddog Addysg yn cyflwyno mewn Ysgol Gynradd; cardiau diolch a sylwadau gan ddisgyblion Ysgol Llandygai; darlith dathlu 150 mlwyddiant Undeb Chwarelwyr Gogledd Cymru. .

Amcan y Gwasanaeth Archifau

Pwrpas Gwasanaeth Archifau Gwynedd yw gwarchod etifeddiaeth archifol y sir drwy gasglu, cadw, rhoi mynediad a hyrwyddo defnydd o'r archifau fel bod modd i bawb ddarganfod, dysgu a deall mwy am eu hunain a'u bro.

Yn deillio o'r nôd uchod mae gweithgareddau'r gwasanaeth. Er mwyn gwireddu'r gwaith mae'r Gwasanaeth yn gweithio o fewn polisiau'r Archifdy Wladol, Llywodraeth Cymru, Cyngor Gwynedd, yr Adran a'r Uned Wasanaeth ac yn ogystal yn gweithio mewn partneriaeth ag eraill o fewn a thu allan i'r gymuned archifol.

Gwaith y Gwasanaeth

Sefydlodd Sir Gaernarfon Archifdy yn 1947 a sefydlwyd Archifdy yn Sir Feirionnydd yn 1952. Pan newidiwyd ffiniau y siroedd yn 1974 sefydlwyd Gwasanaeth Archifau Gwynedd. Mae'r Gwasanaeth yn cynnal dau Archifdy, Gwasanaeth Addysg a Gwasanaeth Cadwraeth.

Gwasanaeth Archifau

Yn statudol mae'n ofynnol ar y Cyngor i ddarparu gwasanaeth i gadw a rhoi mynediad i gofnodion, a gwneir hyn drwy gydymffurfio â'r ddeddfwriaeth ganlynol:

- Deddf Cofnodion Cyhoeddus 1958
- Deddf Llywodraeth Leol (Cofnodion) 1962
- Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994 – Adran 60
- Deddf Diogelu Data 2018
- Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000
- Rheoliadau gwybodaeth Amgylcheddol 2004

Mae Archifdy Caernarfon ac Archifdy Meirionnydd wedi eu hadnabod fel mannau dynodedig i gadw a rhoi mynediad i gofnodion cyhoeddus yn unol a Deddfau Cofnodion Cyhoeddus 1958 ac 1967. Mae'r Gwasanaeth wedi ei gydnabod drwy gytundeb gyda'r Corff Cynrychioli yr Eglwys yng Nghymru fod y Gwasanaeth wedi ei ddynodi fel man i gadw cofnodion eglwysig.

Prif weithgareddau'r Gwasanaeth yw:

- Casglu deunydd perthnasol i hanes Gwynedd yn unol â'n polisi casglu
- Gwarchod deunydd i safon cenedlaethol
- Catalogio i safon rhyngwladol
- Cynnal ystafelloedd ymchwil
- Cynnal storfeydd i safon Prydeinig
- Safle wê gyda chatalogau archifau ar-lein
- Digidio Casgliadau i wella mynediad
- Gwaith ymchwil ar gyfer unigolion, cyrff cyhoeddus a phreifat, cyfryngau a chyhoeddwr
- Ateb ymholiadau
- Cyngori ar faterion amrywiol ee cynllunio, data personol, cyrff niferus ar beth sy'n bwysig i'w archifo o ran y gyfraith ac o ran etifeddiaeth
- Gweithdai addysg gydol oes ac ysgolion undydd
- Cyrsiau mynediad
- Dyletswyddau statudol ee llysoedd, Hawl i Wybodaeth, Diogelu Data
- Arddangosfeydd
- Cyfrannu'n sylweddol at waith a rhaglen y swyddog addysg
- Darlithoedd/sgyrsiau yn y gymuned
- Mynediad i ddeunydd mewn sefydliadau eraill
- Cynnal gwasanaeth atgynhyrchu

Gwasanaeth Addysg

Penodwyd Swyddog Addysg Archifau yn gyntaf gan yr hen Sir Gaernarfon yn ôl yn 1973 a datblygodd y swydd dros y blynyddoedd gydag ad-drefnu llywodraeth leol i gynnwys y Gwasanaeth Archifau a'r Gwasanaeth Amgueddfeydd.

Prif weithgareddau'r Gwasanaeth yw:

- Darparu deunydd i ysgolion a cholegau

- Ymweld ag ysgolion
- Cynnal gweithdai yn yr archifdai
- Codi ymwybyddiaeth o hanes a diwylliant
- Cyngori athrawon a darlithwyr
- Hybu gwaith traws cwrwlaidd
- Cyfrannu at Addysg gydol Oes

Ariennir y Gwasanaeth yn rhannol gan Ysgolion yn sir drwy Gytundeb Lefel Gwasanaeth. Ar gyfer 2023-2026 ceir Cytundeb Lefel Gwasanaeth gyda 74 o 78 o'r ysgolion cynradd, 7 o 12 o'r ysgolion uwchradd y sir a'r 2 ysgol arbennig.

Gwasanaeth Cadwraeth

Sefydlwyd y Gwasanaeth Cadwraeth yn ystod yr 1950au. Drwy dderbyn a chasglu deunydd mae'n bwysig fod modd eu gwarchod ar gyfer y dyfodol pa bynnag eu cyflwr, yma mae rôl y Gwasanaeth Cadwraeth yn hanfodol drwy asesu, cynghori ac atgyweirio. Drwy gael uned Gadwraeth mae modd rhoi gofal uniongyrchol i gasgliadau. Mae'n elfen annatod o'r gwarchodaeth yr ydym yn ddarparu. Prif weithgareddau'r Gwasanaeth Cadwraeth yw:

- Cadwraeth a chadwedigaeth y casgliadau
- Monitro amgylchedd yr archifdai yn ôl y Safon Prydeinig
- Darparu gwasanaeth rhwymo llyfrau i'r awdurdod a chleientiaid
- Gwaith cynllun rheoli argyfwng i'r gwasanaeth
- Codi incwm i'r uned

Dadansoddiad o Gryfderau, Gwendidau, Cyfleon a bygythiadau'r Gwasanaeth

Cryfderau	Gwendidau
- Casgliadau cyfoethog yn llawn potensial - Cynnal Adain Gadwraeth - Cynnal Gwasanaeth Addysg i Ysgolion - Cynnal Gwasanaeth a ystyrir yn werthfawr gan ddefnyddwyr - Canran o gatalogau ar gael ar-lein 2 adeilad yn cyrraedd y safonau disgwylidig - Gwasanaeth dwyieithog	- Yn sgil toriadau blaenorol oriau cyfyngedig a nifer bychan o staff proffesiynol o ystyried maint y casgliad. - Ôl-groniad catalogio - Angen mynd i'r afael a digideiddio casgliadau a chadwedigaeth ddigidol - Proffil isel o fewn y Cyngor - Staff a cyllideb fechan yn ceisio ymateb i ddyheadau a disgwyliadau y cyhoedd - Cynnal gwasanaeth ar 2 safle i ofynion yr Archifdy Wladol ar gyllidebau tynn a strwythur staffio cyfyng
Cyfleon	Bygythiadau
- Cyfleoedd i drosglwyddo amcanion y sir o safbwynt treftadaeth a diwylliant - Adain Gadwraeth y rhoi cyfle i gynhyrchu incwm - Cyfleoedd i gydweithio ag unedau eraill yn y Cyngor a gyda sefydliadau amrywiol - Cysylltiadau cryf gyda sefydliadau eraill yn y Sir - Cysylltiadau gyda'r cyfryngau a chyhoeddwyd - Digido casgliadau i wella mynediad a chreu incwm	- Ychydig o adnoddau i ddelio gyda heriau digideiddio a chadwedigaeth ddigidol, gall arwain at y Gwasanaeth fod yn amherthnasol yn y dyfodol - Bygythiad barhaus i'r gyllideb.

Cyd-destun Strategol

Cyngor Gwynedd

Mae'r Gwasanaeth Archifau yn ran o'r Adran Economi a Chymuned Cyngor Gwynedd. Mae'r Adran yn cynnwys ystod o wasanaethau sydd yn anelu at wella llesiant economaidd, cymdeithasol a diwylliannol cymunedau Gwynedd.

Mae'r Adran yn cyfrannu at bolisiau corfforaethol a [Cynllun Cyngor Gwynedd 2023-28](#). Y Meysydd Blaenoriaeth yn y Cynllun yw amcanion llesiant y Cyngor. Mae'r amcanion yn cyfrannu tuag at gyflawni'r saith nod llesiant yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015).

Mae'r Gwasanaeth Archifau yn cyfrannu at y nodau llesiant drwy'r tri maes blaenoriaeth isod:

- Casglu, Cadw Rhannu – Gwarchod dogfennaeth archifol Gwynedd
- Rhannu, Cydweithio a Hyrwyddo – Rhoi Mynediad at ddogfennau archifol Gwynedd
- Cyfrannu a chydweithio corfforaethol

Cyfrannir drwy'r gweithgareddau canlynol:

(Gellir gweld y gweithgareddau a rifir yn llawn yn y blaengynllun ar tudalennau 11 - 16)

Cymru Lewyrchus – Blaenoriaethau 2.2. a 2.5

Cyfrannir drwy gynnal Gwasanaeth Addysg i Ysgolion a chynnig cyfleoedd gwirfoddoli sydd yn fodd i unigolion ennyn hyder, cymdeithasu a chyfrannu tuag at gyflogadwyedd.

Cymru gydnerth – Blaenoriaethau 1.1, 1.2, 2.1

Cyfrannir drwy dderbyn a rhoi mynediad at ddeunydd ble gellir ei ddefnyddio i adnabod newid yn yr amgylchedd.

Cymru iachach – Blaenoriaethau 2.4.3, 2.5

Cynnig cyfleoedd gwirfoddoli sy'n fodd i ennyn hyder a gwella lles.

Cymru sy'n fwy cyfartal – Blaenoriaeth – 1.1, 1.5, 1.6, 2.1

Cyfrannir drwy dderbyn casgliadau sy'n adlewyrchu pob elfen o gymdeithas gan roi mynediad diduedd wyneb yn wyneb ac yn ddigidol

Cymru o gymunedau cydlynus- Blaenoriaeth 1.1, 1.2, 1.12, 2.1, 2.2

Cyfrannir drwy gasglu, rhoi mynediad a hyrwyddo'r casgliadau sy'n annog ymdeimlad o le o fewn ein cymunedau

Cymru a diwylliant bywiog ble mae'r Gymraeg yn ffynnu – Holl flaenoriaethau 1 a 2

Cyfrannir drwy dderbyn, rhoi mynediad a hyrwyddo'r casgliadau a gedwir gan warchod diwylliant a threftadaeth unigryw'r sir.

Cymru sy'n gyfrifol ar lefel byd-eang - Blaenoriaethau 1.1, 1.2, 2.1, 2.3, 2.4

Cyfrannir drwy dderbyn, rhoi mynediad a hyrwyddo'r defnydd o gofnodion cyhoeddus a swyddogol sy'n sicrhau fod safleoedd yn cael eu dwyn i gyfrif.

Cyfrannir i'r amcanion a nodir yn Cynllun Cyngor Gwynedd 2023-2028 drwy'r gweithgareddau canlynol:

(Gellir gweld y gweithgareddau a rifir yn llawn yn y blaengynllun ar tudalennau 11 - 16)

Maes Blaenoriaeth Gwynedd Yfory – Rhoi'r cychwyn gorau posib mewn bywyd i'n plant a'n pobl ifanc

Cyfrannir y Gwasanaeth Archifau tuag at gyflawni gofynion 'Cwricwlwm i Gymru' drwy ein Gwasanaeth Addysg, blaenoriaeth 2.2

Maes Blaenoriaeth Gwynedd Lewyrchus – Cryfhau'r economi a chefnogi trigolion Gwynedd i ennill cyflogau teilwng

Cyfrannir y Gwasanaeth Archifau drwy hyrwyddo ein diwylliant, blaenoriaeth 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4

Maes Blaenoriaeth Gwynedd Gymraeg – Sicrhau ein bod yn rhoi pob cyfle posib i'n trigolion ddefnyddio'r Gymraeg yn y gymuned

Cyfrannir y Gwasanaeth Archifau drwy rhoi cyfleoedd i bawb allu defnyddio'r Gymraeg a sicrhau mynediad at wybodaeth a chyfleusterau diwylliannol o safon, blaenoriaeth 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5

Maes Blaenoriaeth Gwynedd Effeithlon – Rhoi trigolion Gwynedd yn gyntaf gan eu trin yn deg a sicrhau fod y Cyngor yn perfformio'n effeithiol ac effeithlon

Cyfrannir y Gwasanaeth Archifau drwy gyfrannu at wella mynediad at y casgliadau, blaenoriaeth 1.4, 1.5, 1.6, 1.10, 1.12

Adolygiad o Blaengynllun 2021-2024

Mae'r Gwasanaeth wedi llunio Blaengynllun yn nodi blaenoriaethau'r gwasanaeth ers 2014. Cyn hynny lluniwyd rhaglen waith cyffredinol. Cynlluniwyd Blaengynllun ar gyfer 2021-2023 ond gan y bu Archifdy Caernarfon ar gau o fis Mehefin 2022 hyd at Mehefin 2023 fe ymestynnwyd y blaengynllun. Lluniwyd y cynllun mewn trafodaeth gyda staff y Gwasanaeth, a Phennaeth Cynorthwyol yr Adran Economi a Chymuned.

Beth a gyflawnwyd:

Mae nifer o weithgareddau'r Gwasanaeth yn rhai parhaol yn sgil natur y weithgaredd sydd yn cael ei llywio gan faint ein casgliadau a'r defnydd ohonynt. Ond hefyd ceir gweithgareddau sydd yn cael eu cyflawni o fewn cyfnod y prosiect yn unig. Nodir isod ddetholiad o'r uchafbwyntiau:

- Derbyniwyd cyllid ychwanegol i archebu a gosod wal fapiau newydd yn yr ystafell gadwraeth
- Cwblhaodd y Swyddog Cadwraeth hyfforddiant Hyfforddwr ARA a llwyddwyd i gynnig cyfnod o hyfforddiant i gadwriaethwr o'r National Army Museum, Llundain
- Ymrwymodd 74 o ysgolion cynradd y sir, 7 o ysgolion uwchradd y sir a'r 2 ysgol arbennig i Gytundeb Lefel Gwasanaeth 2023-2026
- Creuwyd arddangosfa fechan 'Ynysoedd Llŷn' ar gyfer Eisteddfod Boduan a cynhaliwyd gweithgareddau i blant ar faes yr Eisteddfod
- Derbyniwyd nawdd SPF i benodi Cymhorthydd Archifau Digidol i ddigido casgliadau'r Gwasanaeth.
- Cydweithiwyd gyda'r Amgueddfa Lechi, Cymdeithas Hanes Sir Gaernarfon a prosiect LleChi Lle Ni i gynnal darlith ac arddangosfa i ddathlu 150 sefydlu Undeb Chwarelwyr Gogledd Cymru
- Derbyniwyd nawdd gan Lywodraeth Cymru i gyd-weithio gydag ymgynghorwyr Kazky Ltd a'r Uned Rheoli Cofnodion ar ddatblygu Polisi Parhad Digidol a Chofrestr Asedau Digidol
- Cefnogi arysgrifio Tirlun Llechi Gogledd Orllewin Cymru fel Safle Treftadaeth y Byd
- Sefydlu Canolfan Clip yn Archifdy Caernarfon mewn cydweithrediad gyda Llyfrgell Genedlaethol Cymru

Be nad oedd modd cyflawni:

Fe effeithiodd ail weirio Archifdy Caernarfon ar allu y Gwasanaeth i gyflawni rhai pethau. Cyn i'r Archifdy gau roedd y nifer defnyddwyr yn dechrau codi wedi llithriad yn sgil Covid. Arweiniodd hyn wedi i ni gau at dderbyn nifer fawr o ymholiadau gan fod nifer wedi ail gydio yn eu hymchwil a myfyrwyr prifysgol eisiau defnyddio ffynonellau craidd ar gyfer eu hastudiaethau. Roedd natur yr ymholiadau yn tueddu i fod yn

fanwl a chymhleth ac felly treuliwyd llawer iawn o'r cyfnod yn ymdrin ag ymholiadau. Roedd cael mynediad at gasgliadau yn anodd a diffyg lle yn broblem wrth i staff orfod symud casgliadau o amgylch y storfeydd yn ogystal a symud swyddfeydd sawl tro. Roedd hyn i gyd yn cymryd dipyn o amser staff. Gan fod ymgysylltu yn anodd bu i'r Gwasanaeth ganolbwyntio ar ddigido deunydd. Mae disgwyliadau ein defnyddwyr yn ystod y blynyddoedd diwethaf o safbwynt digido deunyddd wedi cynyddu ac felly roedd y cyfnod pan y buodd Archifdy Caernarfon ar gau yn gyfle i staff ddigido deunydd. Mae'r gwaith hwnnw wedi parhau gyda derbyn arian grant SPF i gyflogi Cymhorthydd Archifau Digidol i ddigido casgliadau cyflawn. Wrth ganolbwyntio ar elfennau eraill o'r Gwasanaeth ni bu modd i ni lunio cyfrifon cyfryngau cymdeithasol, bu i ni ddechrau ymchwilio y gwahanol platfformau digidol sydd ar gael ond methwyd a chreu cyfrif ond byddwn yn ail edrych ar hyn a phenderfynu ar ba blatfform fyddai orau i'r Gwasanaeth. Hefyd ni bu modd i ni recriwtio gwirfoddolwyr rhithiol, ac byddwn yn edrych eto ar geisio gwneud hynny.

Blaengynllun 2025-2028

Fel y nodir eisoes lluniwyd y Blaengynllun mewn cydweithrediad â staff y Gwasanaeth Archifau, a Phennaeth Cynorthwyol yr Adran Economi a Chymuned. Yn ogystal ystyrir unrhyw adborth gan y cyhoedd yn dilyn unrhyw ymgynghoriad. Mae'r sefyllfa bresennol yn parhau yn heriol yn ariannol, ac felly yn sgil adnoddau mae angen i ni ganolbwyntio ar ein gweithgareddau craidd. Ond dogfen ddatblygol yw'r cynllun ac yn ystod y cyfnod gall nifer o weithgareddau eraill gael eu hychwanegu, ond ar hyn o bryd rhain yw'r gweithgareddau sydd wedi eu cynllunio, neu a ragwelir yn datblygu yn ystod y cyfnod.

BLAENGYNLLUN GWASANAETH ARCHIFAU GWYNEDD - Blaenoriaethau 2025-2028

Blaenoriaeth	Maes	Disgrifiad	Tasgau	Cyfrifoldeb	Amserlen
1.Casglu, Cadw, Rhannu – Gwarchod dogfennaeth archifol Gwynedd drwy:	1.1 Derbynodi	Derbynodi deunydd a dderbynnir	Derbynodi ar CALM a chadw llyfr derbynodi cyfredol	Prif Archifydd	Parhaol
	1.2 Catalogio	Catalogio deunydd a dderbyniwyd a chasgliadau sydd eisoes wedi eu derbyn	Catalogio ar sail blaenoriaeth	Prif Archifydd Archifydd Caernarfon Archifydd Meirionnydd	Parhaol gyda thargedau
	1.3 Mynegeo	Mynegeo deunydd wedi eu hadnabod	Mynegeo ar sail blaenoriaeth	Cymhorthion Archifau Caernarfon (2) Uwch Gymhorthydd Archifau Meirionnydd Cymhorthydd Archifau Meirionnydd	Parhaol gyda thargedau
	1.4 Ôl-ddigido catalogau a llyfr derbynodi	Mewnbynnu llyfrau derbynodi cynnar a catalogau analog ar CALM	Casgliadau wedi eu hadnabod	Cymhorthydd Archifau Caernarfon Uwch Gymhorthydd Archifau Meirionnydd	Parhaol gyda thargedau

1.5 Ychwanegu at gatalog ar-lein RHAGOROL a tudalennau gwe y Gwasanaeth	Golygu catalogau a diweddaru gwybodaeth casgliadau	Casgliadau wedi eu dethol	Cymhorthydd Archifau Caernarfon Uwch Gymhorthydd Archifau Meirionnydd	Parhaol gyda thargedau
1.6 Digido Casgliadau	1.6.1 Digido casgliadau lluniau Caernarfon a Meirionnydd	Deunydd wedi ei ddethol	Cymhorthydd Archifau Meirionnydd Cymhorthydd Archifau Caernarfon	Parhaol gyda thargedau
	1.6.2 Derbyn nawdd SPF2 i barhau gyda'r cynllun digido casgliadau	Dethol deunydd	Cymhorthydd Archifau Digidol	2025-2026
1.7 Rheoli casgliadau	1.7.1 Caernarfon: chwynnu casgliadau Meirionnydd: chwynnu a symud casgliadau	Casgliadau wedi eu dethol	Prif Archifydd Archifydd Caernarfon Archifydd Meirionnydd Uwch Gymhorthydd Archifau Meirionnydd Cymhorthydd Archifau Caernarfon	Parhaol gyda thargedau
	1.7.2 Symud deunydd printiedig o'r ystafelloedd diogel i'r swyddfeydd	Llyfrau a gofod wedi eu hadnabod	PAWB	2026
1.8 Cynnal Gwasanaeth Cadwraeth	Gweithredu gwaith cadwedigaeth a blaenoriaethu gwaith cadwraeth	Cynllun gwaith lawn wedi ei osod i'w weld ar wahân	Swyddog Cadwraeth	Parhaol gyda thargedau
1.9 System catalogio CALM	System yn dod i ben	Ymchwilio systemau newydd gan gyd-weithio gyda Uned TG ac Gwasanaethau Archifau Cymru	Prif Archifydd	2025

1.10 Mynediad i ddeunydd digidol	Datblygu platfform digidol i roi mynediad digidol i gasgliadau	Cydweithio gyda Uned TG a tîm y Wê	Prif Archifydd	2026
1.11 Cydweithio gyda sefydliadau cyhoeddus i dderbyn cofnodion cyhoeddus yn unol â'r ddeddf yn ogystal â sefydliadau swyddogol	Blaenoriaethu dogfennau Bwrdd Iechyd Llysoedd Crwner Cyngorau Cymuned Eglwys yng Nghymru	Parhau gyda'r berthynas sefydlwyd gyda'r sefydliadau cyhoeddus. Cyngorau Cymuned – cysylltu gyda'r clerod Eglwys yng Nghymru – Cysylltu gyda Ymgynghorydd y Deoniaeth a periglorion.	Prif Archifydd	Parhaol
1.12 Cadwedigaeth ddigidol	Ymchwilio i ddatblygu prosesau cadwedigaeth ddigidol	Cyd-weithio gyda'r Uned Rheoli Gwybodaeth a'r Uned TG: Mynychu Panel Llywodraethu Gwybodaeth Cymeradwy'r Polisi Parhad Digidol Ychwanegu a datblygu'r Gofrestr Asedau Digidol Cyd-weithio gydag is-grŵp Cadwedigaeth Digidol Cyngor Archifau Cymru	Prif Archifydd Archifydd Caernarfon Archifydd Meirionnydd	Parhaol
1.13 Lleihau y defnydd o'r system awyru	Parhau gydag adolygu trefniadau amgylchedd ystafelloedd diogel Archifdy Caernarfon	Ymchwilio i ofynion a sefydlu proses Mynychu cyfarfodydd HVAC	Prif Archifydd Swyddog Cadwraeth Archifydd Caernarfon	2024→
1.14 Cydweithio gyda Chyngor Archifau Cymru	1.14.1 Ychwanegu at yr Archives Hub	Adnabod casgliadau sydd ar CALM	Prif Archifydd Archifydd Caernarfon	Parhaol
	1.14.2 Cynllun grant catalogio Datgelu Archifau	Adnabod casgliad a cyfrannu tuag at y cais grant	Prif Archifydd	2025

2. Rhannu, Cydweithio a Hyrwyddo – Rhoi mynediad at ddogfennau archifol Gwynedd drwy:	2.1 Cynnal ystafelloedd ymchwil	Sicrhau goruchwyliaeth ddigonol i sicrhau mynediad sy'n gymesur â safonau a defnydd	Staffio 2 ystafell ymchwil	Prif Archifydd Archifydd Caernarfon Archifydd Meirionnydd Uwch Gymhorthydd Archifau Meirionnydd Cymhorthion Archifau Caernarfon a Meirionnydd (3)	Parhaol
	2.2 Cynnal Gwasanaeth Addysg i ysgolion	2.2.1 Cydweithio ag ysgolion	Rhaglen Waith manwl wedi ei lunio ar wahân	Swyddog Addysg	Parhaol gyda thargedau
		2.2.2 Cyd-weithio gyda prosiect LleChi LleNi	Hyrwyddo casgliadau chwarelyddol yn ysgolion y sir	Swyddog Addysg	2025→
		2.2.3 Cydweithio gyda'r Adran Addysg	Llunio Cytundeb Lefel Gwasanaeth ar gyfer 2026-2029	Prif Archifydd	2026
	2.3 Hyrwyddo casgliadau a'r Gwasanaeth	2.3.1 Cynnal gwaith estyn o fewn y swyddfeydd	Cynnal cyrsiau hanes teulu Cynnal sesiynau blasu cyffredinol Cynnal sesiynau blasu manwl	Prif Archifydd Archifydd Caernarfon Archifydd Meirionnydd Swyddog Addysg	Blynyddol
		2.3.2 Gwaith ymgysylltu yn y gymuned	Sgyrsiau yn ôl y gofyn	Prif Archifydd Archifydd Caernarfon Archifydd Meirionnydd	Yn ôl y gofyn
		2.3.3 Sefydlu cyfrif cyfryngau cymdeithasol	Dethol cynnwys	Prif Archifydd Archifydd Caernarfon Archifydd Meirionnydd	2025

	2.3.4 Cynnal arddangosfeydd cas gwydr yn yr Archifdai	Dethol cynnwys	Archifydd Caernarfon Cymhorthydd Archifau Archifydd Meirionnydd Uwch Gymhorthydd Archifau	Parhaol
2.4 Hyrwyddo casgliadau a'r Gwasanaeth drwy gyd-weithio ag eraill	2.4.1 Erthyglau chwarterol i 'Gwreiddiau Gwynedd'	Dethol cynnwys	Prif Archifydd Archifydd Caernarfon Archifydd Meirionnydd	Chwarterol
	2.4.2 Cyfrannu i arddangosfeydd yn Storiell	Dethol cynnwys	Archifydd Caernarfon	Yn ôl y gofyn
	2.4.3 Cydweithio gyda grwpiau cymunedol	Dethol cynnwys	Prif Archifydd Archifyddion Caernarfon a Meirionnydd	Yn ôl y gofyn
	2.4.3 Cydweithio gydag adrannau ac unedau eraill y Cyngor	Dethol cynnwys	Prif Archifydd Archifyddion Caernarfon a Meirionnydd	Parhaol
	2.4.4 Cydweithio gyda'r Amgueddfa Lechi a prosiect Lle Chi LleNi	Prosiect hanes llafar	Prif Archifydd	2025→
	2.4.5 Cydweithio gyda Chyngor Archifau Cymru ar brosiect marchnata	Adnabod gweithgareddau ar gyfer 'Archwilio Eich Archif'	Prif Archifydd Archifyddion Caernarfon a Meirionnydd	Parhaol
	2.4.6 Archif Ddarlledu Canolfan Clip – cydweithio gyda'r Llyfrgell Genedlaethol	Hyrwyddo'r Ganolfan Glip	Prif Archifydd	2025-2028
2.5 Gwirfoddolwyr	2.5.1 Cynnig cyfleoedd gwirfoddoli	Cynnig gweithgareddau amrywiol i wirfoddolwyr yn ddibynnol ar gofynion y gwasanaeth	Prif Archifydd Archifyddion Caernarfon a Meirionnydd	Parhaol

3. Cyfrannu a Chydweithio Corfforaethol		2.5.2 Ymchwilio i'r syniad o sefydlu grŵp gwirfoddoli rhithiol.	Holi sefydliadau sydd eisoes wedi gwneud hyn.Ymchwil	Prif Archifydd	2026
	3.1 Cyfrannu at flaenoriaethau corfforaethol	3.1.1 Gwireddu Ffordd Gwynedd	Hunan-herio Gofyn barn y cyhoedd	HOLL STAFF	Parhaol
		3.1.2 Bod yn gyfrifol am hunanddatblygiad	Gwerthuso staff Hyrwyddo sesiynau e-ddysgu a Dysgu a Datblygu Hyrwyddo cyrsiau MALD	HOLL STAFF	Parhaol
		3.1.3 Adolygu trefniadau gweithredu'r Gwasanaeth Archifau er sicrhau gweithrediad er budd pobl Gwynedd a'r Gwasanaeth i'r dyfodol	Ystyried gweithdrefnau'r Gwasanaeth	Prif Archifydd Pennaeth Cynorthwyol	2026
	3.2 Cydweithio gyda Partneriaeth Archifau Gogledd Cymru	Arwain y prosiect i sefydlu Strategaeth Digideiddio a Chynllun Gweithredu	Gwireddu blaenoriaethau'r Bartneriaeth	Pennaeth Cynorthwyol Economi a chymuned Prif Archifydd	Parhaol
	3.3 Cyd-weithio gyda Archives and Records Association	Cyd-weithio gyda cynllun hyfforddi cadwriaewthwyr	Cynnig cyfleoedd hyfforddi	Swyddog Cadwraeth Prif Archifydd	Yn ôl y gofyn